

בעזרת ד'

גליון 40
פנחס, ה'תשע"ח

עיונים לאור תורתו של מרן הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל

א'תאיזם' (ג)
הרב אורי שרקי

סולם של קנאים
יהודה עציון

"בינו
שנות
דור ודור"
הרב יוחנן פריד

"ירושלים של קודש"
הרב ישראל איסר קלונסקי

התוכן הרוחני של
האומה הישראלית
הרב שלמה לוי

ביאור
ל"אורות
התחיה"

איחוד החבוי והגלוי
אלדד פרי

ביאור
ל"אורות
הקודש"

"אנו מרגישים, והעולם הגדול של האנושיות בכוחותיו
היותר עדינים מרגיש גם הוא,
שתחייתנו המיוחדת, זורמת היא מכללות מקורנו הקדוש,
ממקור ישראל בכל העומק המלא של חיינו"

(אגרות הראיה ג, עמ' קצג)

"ירושלים של קודש" נצח ירושלים

פרקי מסה בכתובים

הרב ישראל איסר קלונסקי

ירושלים - היא הלב של האומה. כי האומה היא 'נצח' ליבה' ולעולם היא לא תידום. גם בשעת מחלה קשה, ואפילו תהיה זו מחלת לב קשה מאוד, באשר בקושי רב אז תישמענה פעימות הלב, והרי הלב שהוא באמת מקור החיים של האדם והוא הרי לא ידום - כך גם ירושלים שהיא מרכז חיי האומה כולה, היא גם ליבה של האומה. ולעולם לא תידום.

ראייה כזו שירושלים היא הלב של האומה ראו כבר חכמי ישראל הקדמונים. שהרי כך שינו וכך כתבו לנו חכמי המשנה בברכות (פרק ד משנה ה) על המתפלל - שיכוון ליבו כנגד בית קודש קודשים שהוא (כמובן) בירושלים. רואים אנו מכאן כי ירושלים היא דופק החיים של חיי העם כלשון הכתוב בשיר השירים "הנה זה עומד אחר כתלנו משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים" ואף היא המשמעות של "ירושלים של קודש".

ב.

בקודש - יש העוז והעוצמה שאינם רגילים. שהרי כאשר הלב בריא גם הגוף הולך ונהיה בריא יותר, וכשהלב פעיל ומזרים דם לכל איברי הגוף כולו הרי אז בכוחו גם להחיות, להבריא ולפעול, ואז הוא נותן כוח עז ותעצומות.

ויש לשאול, במלוא הכנות: כיצד זה באים יהודים במשך כל הזמן לכותל המערבי? האמנם הדבר הזה לא נמאס? וכמה פעמים אפשר להיות 'באיזה מונומנט' לראות אותו וליהנות ממנו? ולמרות זאת רואים אנו גם בעניין זה שביקור בכותל אינו משעמם ולו רק פעם אחת!

הרי דווקא 'נהפוך הוא' ככל שיותר אנשים באים כך רוצים הם לבוא אליו עוד ועוד. הראיתם כמה יהודים באים יום יום לכותל? בקור וחום בשמש החמה והלוהטת ובשלג! וכמה יהודים באים מידי שבת בשבתו, רגלי, כמהלך של קילומטרים אחדים. ויש שאינם מחסרים אף לא יום אחד מתפילה בכותל המערבי. ורבים מהם מספרים שתמיד הם מתרגשים מחדש כשהם באים לכותל המערבי.

א.

יש 'ירושלים של זהב', ויש אולי 'ירושלים של נחושת', הייתה גם 'ירושלים של עופרת ושל דם'. אבל ישנה עוד ירושלים, היא **ירושלים של קודש**. והיא - עולה על כולם, וכולם ממנה יונקות ונבנות - מזו **מ'ירושלים של קודש'**. ירושלים, הייתה מאד ומעולם עיר של נצח, עיר הקודש. ואף היום ירושלים היא עיר הקודש, ועוד נזכה ונראה אותה באמת כאשר היא 'ירושלים של קודש'.

ירושלים היא עיר הנצח. שהרי ישנן בעולם עוד ערים היסטוריות ועתיקות עד למאוד, אבל ירושלים היא איננה רק עיר היסטורית ועיר עתיקה, אלא ירושלים היא עיר זקינה אשר קמה לתחייה, וזהו ה'נצח' שקם לתחייה, וזהו הפירוש האמתי של המושג **נצח**.

'והנצח' - זו ירושלים' והגמרא בברכות (דף נח,א) דורשת, כותבת ומוסיפה **"הנצח-חי"**.

סיפור מופלא מסופר על אימו של הגאון הקדוש הצדיק מורנו ורבנו הרא"ה קוק זצ"ל אשר עלתה מרוסיה לפני 100 שנה לארץ ישראל. נסעה באניה, ונסעו אתה כמה נזירות זקנות פרבוסלביות שעלו לרגל לירושלים כדי לבקר "במקומות הקדושים".

בתוך הנסיעה שוחחו, וכאשר שאלו אותה הנזירות הפרבוסלביות: 'לאן את נוסעת?' היא ענתה 'לירושלים!' ושוב שאלו בהתחכמות: 'מה יש לך שם בירושלים?' 'הלא ירושלים היא עיר של חרבות?' ואז היא שאלה אותן: 'לאן אתן נוסעות?' 'מה יש לכן בירושלים?' והן כמובן השיבו: מה זאת אומרת?! אנו - נוסעות לקבר הקדוש של האלוהים שלנו בירושלים, ואז השיבה היא להן: זהו בדיוק ההבדל בינינו, **לכן - ישנו שם קבר של האלוהים אבל לי יש ממש 'אלוקים חיים'**! ירושלים היא עיר האלוקים, והאלוקים הוא מקור החיים, לכן זו היא עיר חיה מאד, וגם אם בעטיין של מלחמות - נחרבה, הרי **החורבן היה זמני בלבד והיא הייתה מוכרחת לשוב לתחייה, ולתמיד, ואכן היא שבה לחיים**.

מונפי הארץ: מערת הקשת, הגליל המערבי

התוכן הרוחני של האומה הישראלית

אורות התחיה, משנה יג

הרב שלמה לוי

עליונה, האור של התכן האלהי שבהשגתה, והמבקש של מציאותה מציר בה בגונים בהירים.

הופעת התורה בישראל, הוא הרצון העליון המתגלה דרך האומה הישראלית בקבלת התורה. רצון המתגלה לפי הכשרת הרצון של האומה, וככל שהאומה תהיה כלי קיבול ראוי - כך יתגלה הרצון האלוהי באומה. ככל שהאומה חייה את חייה העצמיים ומודעת לתכונתה ותפקידה, כך היא תוכל להשיג את התוכן האלהי העליון. ככל שהאומה תהיה יותר ויותר מחוברת לאור האלוהי ותפעל לאורו, כך תתברר יותר ויותר מטרתה והמבוקש לחייה. היחס בין הרצון הכללי המתגלה באומה לבין הרצון של התוכן האלוהי, הוא כדרך "קודשא בריך הוא ושכינתיה". העולם הרוחני המשפיע "קודשא בריך הוא", יכולת הקבלה וההכלה עולמה של המלכות "שכינתיה", חז"ל משווים זאת כמו היחס בין תורתה שבכתב - מקור השפע, תורה שבעל פה - מקבל השפע והיצירה. **זו מדרגה רוח' של הנשמה.**

המדרגה השלישית - המבוקש של כל ההויה

ולמעלה מזה מתגלה בגונים בהירים המבקש של כל ההויה בלה, שזהו רז דעת עליון.

מעל הכל חופפת ההויה האלוהית הנאצלת של הבריאה כולה, היינו האור האלוהי שבכל ההויה בעולם הזה ובעולם הבא שהיינו מדרגת סובב עלמין. בספרו "אורות הקודש" (חלק ב עמוד תמד) מתאר הרב זצ"ל את הופעת הקודש בעולם דרך שירת האדם.

המדרגה הראשונה - התכונה המוטבעת בישראל

הרצון הכללי, של הרוחניות הכללית שבאמה, יש לו מדה.

התוכן האלוהי המיועד לאומה הישראלית הוא השפעת התורה, הייעוד הזה יכול להופיע גם על בנין אבות האומה, שתיקנו את קומת המידות הישראליות האלוהיות בחינת "דרך ארץ קדמה לתורה". שהרי האבות הם שפעלו את פעולתם לתיקון העולם והכשרתו, להופעת האומה והתורה. אמנם, רצון ד' מופיע בעולם ע"י התורה, אבל מבלעדי מקבלי התורה - האומה הישראלית - לא הייתה התורה מופיעה בעולם. האומה הישראלית הם **הראשית** "קדש ישראל לד' - ראשית תבואתה", והם **התכלית** לכריאת העולם.

באומה הישראלית מוטבעת ההשתוקקות להקב"ה "נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ד' לבי וגשורי ירננו אל אל חי", קישור וחיבור זה מביא להופעת השכינה והקדושה בעולם דרך האומה. הרצון הכללי הזה מוטבע באומה במידה מסוימת, ככל שהאומה מופיעה בצורה שלימה וטובה יותר במישור הפיזי והרוחני, כך הגילויים שלה יהיו מאירים ומתקנים את העולם. **זו מדרגת נפש' של הנשמה.**

המדרגה השנייה - הופעת התורה בישראל

ולמעלה ממנה הוא הרצון של התכן האלהי, לפי השגתה וחייה הפנימיים והחיצוניים. כל זמן שהתכן הרוחני של האמה הוא מלא וגדול, מתגדל ממילא, במדה יותר

הגיליון מוקדש לע"ג

ר' אברהם בן פריחה ז"ל • ר' יוסף בן תמו ז"ל • ר' יעיש בן אסתר ז"ל • ר' אברהם בן לאה ז"ל

ההכרה במדרגות אלו הינם השגות מאד עליונות, ובשעה שהאדם מתבונן בהם העולם מתאחד ומתקשר זה בזה באחדות עליונה. זו מדרגה 'נשמה' של הנשמה.

לְשִׁירָהּ הָאֵמָה בְּגִלוֹת הַמֶּרֶה, נִחְשָׁכָה נִשְׁמָתָה, וְהַשְׁגַּת מְבַקֶּשֶׁה הַפְּנִימִי שֶׁל מְצִיאֹתָהּ וּמְאֹוֶי חַיִּיהָ נִתְקַטְטָה, עַד שְׁאִינָה מוֹצֵאָה כָּלֵל אֶת נְתִיבוֹתֶיהָ, וּמְכַל מְקוֹם יֵשׁ בְּקִרְבָּהּ אֵיזוֹ הַשְּׁגָה חֲלוּשָׁה, שֶׁל רְשִׁימַת אוֹרָה, שֶׁמְמַנֶּה זֹרוּחַ אוֹר כִּהָה לְפִי הַעֲרֵךְ לְצִדִּיקִים וְחַכְמִים דּוֹרְשֵׁי ד' בְּכָל לְבָבָם גַּם בְּמַחְשָׁפֵים, וְ"כִי אֲשֶׁב בַּחֲשֶׁךְ ד' אוֹר לִי".

כשירדו ישראל לגלות וחרב ביתנו בראשונה ובשנייה גלתה גם שכינה עימהם, אך הארותיה הרוחניים של נשמת האומה לא האירה בה כבראשונה. התוכן הרוחני הלך וקטן. הנבואה הסתלקה, האומה כמו אישה גלמודה ועקרה, שאינה מסוגלת לתת את פרייה הראוי לה. מהות חייה נסתלק השכינה עלתה לגנזי מרומים ואנו נשארנו עם פירורים של אורה מהעולם העליון.

"אֵיכָה יִשְׁכָּה בְּדָד" "ואני בתוך הגולה, האני הפנימי העצמי, של היחיד ושל הציבור, אינו מתגלה בתוכיותו רק לפי ערך הקדושה והטהרה שלו, לפי ערך הגבורה העליונה, הספוגה מהאורה הטהורה של זיו מעלה, שהיא מתלהבת בקרבו, חטאנו עם אבותינו. ... הולך העולם וצולל באבדן האני של כל אחד, של הפרט ושל הכלל". (אורות הקודש חלק ג, עמוד קמ).

"יש שהוא שר שירת נפשו, ובנפשו הוא מוצא את הכל, את מלא הסיפוק הרוחני במילואו.

ויש שהוא שר שירת האומה, יוצא הוא מתוך המעגל של נפשו הפרטית, שאינו מוצא אותה מרוחבת כראוי, ולא מיושבת ישוב אידיאלי, שואף למרומי עז, והוא מתדבק באהבה עדינה עם כללותה של כנסת ישראל, ועמה הוא שר את שיריה מצר בצרותיה, ומשתעשע בתקותיה, הוגה דעות עליונות וטהורות על עברה ועל עתידה, וחוקר באהבה ובחכמת לב את תוכן רוחה הפנימי.

ויש אשר עוד תתרחב נפשו עד שיוצא ומתפשט מעל גבול ישראל, לשיר את שירת האדם, רוחו הולך ומתרחב בגאון כללות האדם והוד צלמו, שואף אל תעודתו הכללית ומצפה להשתלמותו העליונה, וממקור חיים זה הוא שואב את כללות הגיונותיו ומחקריו, שאיפותיו וחזיונותיו.

ויש אשר עוד מזה למעלה ברוחב יתנשא עד שמתאחד עם כל היקום כולו, עם כל הבריות, ועם כל העולמים, ועם כולם אומר שירה, זה הוא העוסק בפרק שירה בכל יום שמובטח לו שהוא בן עולם הבא.

ויש אשר עולה עם כל השירים הללו ביחד באגודה אחת, וכולם נותנים את קולותיהם, כולם יחד מנעימים את זמריהם, וזה לתוך זה נותן לשד תיים, קול ששון וקול שמחה, קול צהלה וקול רנה, קול חדוה וקול קדושה.

שירת הנפש, שירת האומה, שירת האדם, שירת העולם, כולן יחד מתמזגות בקרבו בכל עת ובכל שעה".

בית הרב חוכים
זאת לראי"ה (ע"ה)

אנחנו יהודה

בעקבות הראי"ה קוק זצ"ל

רחובות, נס ציונה, ראשון-לציון ומזכרת בתיה

יום יום
יום זמנך
האף

היאחזות בארץ החלה עם הקמת המושבות על ידי אנשי העליה הראשונה.

מי היו המתיישבים? עם אלו קשיים הם התמודדו? מה חשב הראי"ה קוק על ההתיישבות הזו? מה היה הקשר בינו למושבות?

על כל זאת ועוד בסיוור מרתק ומעורר השראה

לפרטים והזמנות: 02-623-2560

לציבור הרחב

יום חמישי,
כ"ט בתמוז תשע"ח
(12.7.18)

איחוד החבוי והגלוי

מערכת חכמת הקודש,
אורות הקודש, פרק כא

אלדד פרי

מידת הדין עם הבריות השונות. ההסתכלות הצרה אך ורק בעולם התופעות, במקום בו הציורים הקלושים נמצאים, תוך התעלמות מהתופעות הברורות, המאירות, המציאותיות, שאינן מוגבלות בזמן ובמרחב, מסתירה את כמות החסד העצומה המופעלת על העולם על ידי הבורא ברוך הוא.

לא כן בעולם הסוד. הבאים בשעריו מכירים יותר את שורשי הדברים וממילא מבינים כי המידה המופעלת על פי רוב היא מידת החסד. הגמרא רמזה זאת בפירושה לפסוק "ואל זועם בכל יום" (תהילים ז, יב) שמידת הדין פועלת ביחס לעולם בסך הכל כזמן שלוקח להגיד את המילה "רגע", מתוך יממה שלימה. (ראה: ברכות, ז, ע"א).

וראה גם שיחת הרב צבי יהודה זצ"ל משנת תשל"ב לפרשת בלק (שיחות הרב צבי יהודה, במדבר, עמ' 275).

"ואתה למד מדת קל וחומר. בעולם הגשמי אף על פי שהכל אחוז בחוברת, הדומם, הצומח, החי, והאדם, השמים והארץ, הכחות והתנועות, הצרכים והסיפוקים, המינים והאישים, התקופות והדורות, מכל מקום למרות האיחוד הגדול הזה, כל בריה ובריה מוצאה לה את המוכרח לה, ואת תפקידיה, בחוגה הקרוב, נותן לבהמה לחמה, לבני ערב אשר יקראו. וההתכנסות החוגית הזאת אינה מונעת כלל את אותה העצה הגדולה, של הקבעתה של השלשלת הגדולה שביצירה לכל מגמותיה. ולולא

בפרקים הקודמים הסביר הרב שיש אחדות גמורה בין האמור בהלכה הגלויה לבין השורשים הגבוהים לקביעת הלכה זו, כפי שמופיעים בתורת הסוד. דא עקא כי לא קל למצוא את האחדות הזו בכל פרט ופרט ולעיתים מתייגע האדם בעולם ההלכה מבלי שסודות התורה נמסרים לו באותם נושאים. חוסר ההתאמה הזה מביא את האדם לידי צער. על כך אומר הרב:

"אם נפשך תובעת ממך תמיד את הגנוז ואת החבוי, את הנעלם והנסתר, הנשגב, אל תצטער אם יעלם ממך לפעמים איחוד החבוי והגלוי."

חסד עשה הקב"ה עם עולמו הרוחני עוד יותר ויותר מעם עולמו הגשמי, כלומר התגלות החסדים, ושפעת הטוב, נראה בהופעה בעולם הרוחני הרבה יותר עוד ממה שהוא נראה בעולם הגשמי".

הצמצום בנגלה - חסד אלוקי

עולם החומר מכיל מיסודו תמורות. הראשונה והקשה שבהן היא המוות. התבוננות על המציאות החומרית מלמדת על סדר נפלא ומכוון, עד שהאתאיסט הגדול ביותר לא שלם בינו לבין עצמו (להבדיל ממה שיאמר בפומבי) עם מסקנתו כי הסדר המופתי הזה, הוא אקראי. יחד עם זאת, גם הסדר הזה, על אף היותו מלמד על המסדר משהו ("מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית", תהילים קד, כד) עדיין מותיר הוא ברמה האישית, מעת לעת, רגשות של חוסר צדק, או הרגשה של הפעלת

הסיגול ל'הכרה חודרת'

ישנו הבדל בין חשיבתו של האיש החושב באמצעות "ההגיון המדוד" לבין מי שחושב באמצעות "הכרה חודרת, מעולפת ספירי הבטחון העליון"!

האיש שלומד הלכה בלבד, כמו האיש שלומד מדעים, מבקש למדוד כל דבר ועניין ולקטלג אותם. אופן מחשבה זה אופייני למי שחי בעולמנו זה, עולם התופעות. אמנם גם בעולם התופעות אינטואיציות היסוד אינן מדידות ואינן ברורות הוכחה, אולם כל המעשים, הגופים, והמחשבות שניתן לדבר אודותיהם, נכנסים לקטגוריות החשיבה האנושית, כדבר בר הגדרה, מדיד וניתן להערכה ולתחזית. זהו "ההגיון המדוד".

לעומת זאת, מי שזכה להיכנס בעולמות העליונים, מסגל לעצמו (לאחר קושי רב ומאמץ לא מבוטל) סוג הכרה שונה מזה המתקבל על ידי ה-'הגיון המדוד'. דפוס החשיבה הזה יותר עמוק, יותר חודר ויותר קרוב לאינטואיציות היסוד מאשר לניתוח המילולי/קטיגורי של 'דפוס החשיבה המדוד'.

זה מקור ההבדל שבין הגלוי לחבוי. בעוד בעל דפוס החשיבה המדודה לא מסוגל להכיל פיצול כדבר אחד, בעל החשיבה הקבלית מכיל עניינים סותרים כמאוחדים, כחסרי סתירה אמיתית.

כפי שכתב הרב בפתיחה, יש אנשים שבתוך זמן קצר מעת שפוגשים את התוכן הקבלי נמשכים אליו ומתקשים לעסוק בתוכן הפשוט. אנשים אלה מוכשרים יותר לחשיבה החודרת, זו שלעיתים עולמה מעבר למילים והאותיות ולבטח שמעבר לקטגוריה.

"ואם הלב יהמה, והנשמה כמהה לחשוק צפונות, נפשי חמדה בצל ירך לדעת כל רז סודך, והרוח יוצא וסוקר, וההתנוצצות הגלויה לפניו מברקת, ולפעמים אינה נקלטת בהתאמה עם כל אותן פלגי המסתרים, אל ירע לך, אל תקל בעיניך עבודת קדשך. עבוד ועבוד בעולם אשר שעריך נפתחים לפניך, אשרי

זה החסד של הביצור במקום הפיזור, של הצמצום במקום ההתרחבות, לא היתה תקומה לכל בריה, וכל יצור לא היה מוצא את צרכיו, ולא היה בא לשכלולו מעולם, ואותו העולם הגדול בכללותו, והרב והעשיר באישיותיו המרובבות, לא היה בא לכלל השלמה".

בעולם הנגלה, דווקא הצמצום, ההתכנסות של כל פרט לעצמו, לאישיותו או לחוגו המצומצם, היא זו שמגלה את חסד האל. היכולת של האדם לחיות בתוך ביתו עם משפחתו נותנת לו את רגעי האושר, אותם הוא מייחס למידת החסד. גם שבט קופים בג'ונגל, בזמן שבתם יחד, מוגנים מהתקפות ומשופעים במזון, אותו רגע, הוא רגע הנחת שלהם. הסיבה נעוצה בעובדה שהעולם הזה הוא עולם הפירוד. במציאות, החסד פרוש על הכל, אלא שצמצום האור כדי לאפשר את המציאות הנוכחית, מביא לידי מפגש מוגבל עם החסד הגדול השוטף את הכל.

"ואם הדבר נוהג כן בעולם המצומצם החמרי, על אחת כמה וכמה שמדה זו נוהגת למכביר בעולם הרוחני, זה העולם הגדול, שכולו מחשבה אחת, הופעה אחת, אדירה. עשירה ואיומה, מלאה חיי עולם, זיו קודש ותפארה, שאישיו כל כך כבירים ומרובים הם, שפלגיו כל כך מתגברים ומתפצלים, שסוגיו ומיניו מתברכים, שוטפים ונובעים, ופרטיו וניצוציו, אורותיו וכליו, שכל אחד מהם הוא עולם מלא, מבורך באוצרות חיים, שמגלי השפעותיהם יוצא המון רב של שובע להחיות עם רב, של ברואים ויצורים אין חקר, על אחת כמה וכמה שיש בו אותה הברכה הגדולה של השקטת כל יצור וכל עולם במכונו, למרות הקישור הגדול, החבוי בכללות כללותו.

ושפך האשדות של החבוי והגלוי הם כל כך חטיביים, כל כך מתפצלים, וכל כך מותנים לתנאים שונים, עד שלפעמים רבות מתגלה הקו המפריד והמבדיל ביניהם בדמות סתירה, שההגיון המדוד מתחלש ומתבעת ממנו. וההכרה החודרת, מעולפת ספירי הבטחון העליון, מעודדת את הנשמה בשביעה ורוממה, חשופת אור ורווית ענג קדש".

יונהרו, אוצרות זיו, שפעות חיים. שמהם נשמות יוברקו, אליך יאתיו".

הדימויים בקטע הזה הן מצד שמאל, צד הדין. "גבורת גאונך", "הוד נאוה תהילה" "הוד מלך גאות לבש" "ברק ברקים יתפוצץ לשמשות מרובות". מדוע? כי אנשים טועים לחשוב שהגבורה היא "דינים". עדיף להימנע ממפגש איתה. הדבר איננו כן. הגבורה היא כח ההתגברות להשיג את מה שאתה יכול וצריך להשיג. יצחק אבינו נחתם במידת הגבורה. ישנה גמרא שמתארת את יצחק כמי שיציל את עם ישראל לעתיד לבוא. בשעה שאברהם, איש החסד, ויעקב, איש הרחמים ישיבו לקב"ה שאם ישראל חטאו הרי ש-"ימחו על קדושך שמך", מי שיעמוד ויציל את עם ישראל זה יצחק! (שבת, פט, ע"ב).

כיצד? מידות החסד והרחמים לא יעשו כלום ומידת הגבורה תביא לרחמים?
אכן כן!

אדם צריך את מידת הגבורה כדי לזכות לסודות העליונים והיא זו שתביא לחסד הגמור והשלם. על כן בקטע הבא, כתוצאה מהגבורה עובר הרב למידות התפארת, שהיא רחמים: "אזור פאר תתלבש" ו-"לרחמים רבים על כל היצור". קו ימין והקו האמצעי.

"וחוסן ישועות תלבש, אזור פאר תתאזר, ובשמחת נועם עליון ימוזג רוחך, ושלטון וממלכה פנימית וחצונית יהיה גורלך. וברחמים רבים על כל היצור ימולא רוחך, ותעז במדות מלך עולמים, טוב ד' לכל ורחמיו על כל מעשיו."

אדם שמע לי לשקד על דלתתי יום יום, לשמר מזוזת פתחי. כי מצאי מצא חיים ויפק רצון מד'.

וסוף הכבוד הגדול לבא, השערים יפתחו. ומלך הכבוד בא יבא, יבא מלך גבור ועזוז. יבא גבור מלחמה, יבא מלך צבאות עליונים ותחתונים, יבא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו. יתאחדו העולמים, יתמזג הגלוי והנסתר, תתאחד הגויה והנשמה, יתקשרו האורות והכלים. ומתיקות נעימה. עונג פנימי חסין ומאד נעלה. יחשפו במקורה של התעלסות הנשמה".

כאמור, הדרך לסיגול הכרה חודרת ומאוחדת אינה קלה. ישנם רגעים של משבר. יש רגעים שריבוי הפרטים בעולם (ובהלכה) מסתיר את המקור המאחד, המאיר, המשביע את הנפש. ברגעים אלה, אל לך לשקוע בדכדוך, אל תקל ראש בדרך שכבר עברת עד כה. **"עבוד ועבוד בעולם אשר שערו נפתחים לפניך, אשרי אדם שמע לי לשקד על דלתתי יום יום".** הדבר מצריך שקידה כמו כל עניין אחר שרוצים להגיע בו לבקיאות או מומחיות.

האר"י זצ"ל סיפר פעם לתלמידו הגדול רבי חיים ויטאל זצ"ל, כי בכל פעם שלא הבין את דברי הזהר בכה והתחנן להשם יתברך, עד שזכה להשיג את הסודות העליונים שקיבל.

"וכח וגבורה של מעלה תופיע עליך בעדי עדיי נהורותיה. תכיר כחך וגבורת גאונך, תדע ענותך ודלותך, דלות כל יצור, כל עולם וכל יש מצד עצמו, שבו יגלה הוד נאוה תהלה, הוד מלך גאות לבש, רם ומתנשא שוכן שחקים. וחיי עולם וחיי עולמי עולמים, וחיי שעה וחיי רגעי רגעים, שכל ברק ברקים יתפוצץ לשמשות רבבות. ומהם עולמים

"...כאשר נחקור על מהות השלימות של חיים שלמים,

נאמר כי בהכרח כל עניין החיים הוא רצון והכרה,

ויתעלו הדברים משפל ערך עד רום-המעלה

של נשמת חיים השלימה שהיא עצם האדם"

(מוסר אביך, מאהבה לרצון ד', עמ' מ)

'הכחשת האלוקים'

(חלק ג)

הרב אורי שרקי

והשפעתו של שער החמשים הזה, של אידיאל האמונה, נותנת היא חיים עליונים לכל השערים כולם ומכניעה את קליפת הכפירה חסרת האידיאל מפני קדושת האמונה הקשורה באידיאל נצחי, 'כי עמך מקור חיים'. למראה זעזועי האורות כמו אלה חושבים שהאמונה נופלת, שהעולם מתהפך, ובאמת הצללים נדים וזזים, בורחים ומסתלקים לפנות מקום לאור.

נושא זה מתקשר גם לשאלת החילונות, שמתבססת בין היתר על הכפירה.

בעיית הקנאה

קעת נתייחס לאופן אחר שבו מתמודד הרב קוק עם הטענה האתאיסטית.

ההוכחה הלוגית של ניטשה לכך שאין אלוהים מבוססת על הנחת היסוד שאלוהים הוא טוב, ואם כן, כיצד לא נקנא בו? הרי הוא שלמות מוחלטת, ואילו האדם - הוא אינו שלם ואף פעם לא יהיה שלם כמותו. לתסכול הזה אין סיכוי אי פעם להגיע לרוויה כי אלוהים תמיד יהיה אלוהים - והאדם תמיד יהיה אדם. יוצא שמציאות האלוהים עושה רע לאדם וגורמת לקנאה. זהו רע מהותי; ואם כן זה סותר את הנחת היסוד שאלוהים הוא טוב. מסקנה: אין אלוהים, מה שהיה להוכיח.

זו ללא ספק טענה מצוינת. כי גם אם נאמר שהאדם צריך להשלים עם המציאות שלו, תהיה זו בסופו של דבר הקטנה. האדם נצרך לוותר על דבר מהותי. הרב קוק מקבל את דברי ניטשה ומתמודד עם טענתו ב'אורות הקודש' (ח"ב, עמ' קכט):

האידיאל של האמונה

בפעם הקודמת שוחחנו על כך שיש אמונה, והפך האמונה זו הכפירה. אומר הרב קוק, אלו הם רק שני ענפים של משהו גדול יותר: האידיאל של האמונה. אידיאל האמונה הוא ללא פגם כי לא ניתן לפגוע באידיאל. אבל אפשר לפגוע בהופעה של האידיאל, כלומר באמונה, על ידי הכפירה. וכך הוא ממשיך:

הכפירה אין לה אידיאל אמתי, 'אל אחר איסתרס ולא עבד פירין' [אל אחר סריס ולא עושה פירות], היאוש והתהו אינם נותנים מאומה, ועל כן אין מקום לאידיאל הפוך מהאידיאל של האמונה, אף על פי שיש ענין של היפוך והקבלה לעומת גוף האמונה: "שער החמשים" האידיאל האמוני, שגם אצל משה היה לאידיאל, שלא נתן לו, איננו במציאות בקליפה.

כאן נכנס הרב לסוגיה שדנו בה המקובלים. התלמוד במסכת ראש השנה אומר שישנם חמישים שערי בינה, חמישים שערי קדושה, והשאלה היא כמה שערים של טומאה יש בעולם? נחלקו בזה המקובלים, והרב קוק סובר כדעה שמובאת גם ב'לשם שבו ואחלמה'¹, שבקליפה ישנם רק ארבעים ותשעה שערים ולא חמישים, כפי שסוברים במקורות אחרים. לדעת הרב קוק ישנה כפירה כנגד האמונה אבל אין אידיאל נגדי לאידיאל של האמונה. האידיאל של האמונה הוא שער החמישים, וגם עבור משה היה זה בגדר אידיאל.

1. הרב שלמה אלישיב (1840-1926) בעל ספרי 'לשם שבו ואחלמה', היה מחשובי המקובלים בסוף המאה ה-19 ובתחילת המאה ה-20.

אם כן, אומר הרב קוק בהמשך (צה-1):

טבעי הדבר הוא, שבההשקפה הרגילה, אותה ההתבוננות האלהית הבאה מהדהה המונוטאיסטית, שהיא ההשקפה היותר מפורסמת גם מצד האמונה, היא מסבבת לפעמים עצב וחלישות נפש, מפני הרפיון הבא ברוח האדם בצירונו, שהוא בתור נמצא מסובב מוגבל וחלש רחוק הוא מההשלמה האלהית, המאירה באור תפארת גבורתה.

הדברים חוזרים לביקורת על ניטשה.

ביחוד החולשה מתעוררת ע"י ההבלטה שהחסרונות המוסריים מתבלטים בנפש ע"י הפרליל במעמד האדם, לעומת השלמות האלהית, ביחש אל הצדק והמוסר. אמנם עלולה חולשה זו להיות מתמעטת באותה המדה שהאדם מוצא את עצמו איתן במעמדו המוסרי, המעשי והמדודת. אבל מ"מ אין החולשה נפקעת לגמרי, מפני ההשערה הזורמת של הצעירות החדלה לגבי הגודל האלהי, המבהיל בתעצומות אין סוף את הרעיון היותר רחב.

וכאן אומר הרב:

פחות מההשקפה הזאת מיגעת את האדם ההשקפה המונוטאיסטית, הנוטה להסברה השפינוזית, כשהיא מזדככת מסיגיה,

כלומר יש לקחת משפינוזה איזושהי תמצית, למהול אותה עם המונוטאיזם והרי לנו חסידות.

המובלטת בחלקים רבים ממנה בהחלק התבוני של החסידות החדשה, שאין שם דבר מבלעדי האלהות.

בסופו של דבר, האמונה בטהרתה מושגת לא על ידי מונוטאיזם לבדו או פנתיאיזם לבדו, אלא באמצעות סינתזה דיאלקטית שמתוכה ניתן לקבל מושג אמיתי יותר של האלוהות, מושג שפחות מייגע את הנפש משתי ההשקפות הללו לחוד. גם זה חלק מהתביעה של האתיאיזם המודרני.

אתיאיזם והלכה

לסיום, נתייחס אל ההגדרה ההלכתית של האתיאיזם-האפיקורוס בימינו. כידוע הרב קוק

2. קירקגור דיבר על החרדה שלו מהמפגש עם האינסוף, והוא דווקא היה בעל השקפה יותר מוסרית מזו של ניטשה.

יש יצר הרע נסתר מאד במעמקי הנפש, קנאה מרקבת עצמות, המביאה רפיון ומחשכים לכל רעיון של אורה. הקנאה היא מוזרה, רבים לא יכירוה, מפני שישנם כמה גורמים שמונעים את השפה מלהביעה, אבל היא ישנה, נרדמה היא במחבואי הנפש האנושית, והיא יוצאת לפעמים בצורות שונות חוץ מצורתה האמיתית, כדרך של כל התוצאות של הקנאה, שאינן מתלבשות כ"א במלבוש נכרי, ונושאות עליהן תמיד שם זר. הקנאה המוזרה הזאת, היא הקנאה באלוהים, האדם מקנא הוא באלוהים על אשרו האין סופי, על שלמותו המוחלטת.

הרב קוק מגיב כאן להוכחה של ניטשה, לבעיית הקנאה.

הקנאה הזאת גורמת עקמימות הדעת וחשכת המחשבה, טמטום השכל ורוגז הרוח. וכשכל האמצעיים אינם מספיקים להכיל את זעמה, היא מסיימת בכפירה מוחלטת, כדי להסיר מהנפש הכואבת, אכולת הרקב, את העוקץ של הקנאה, הדוקר נורא. אין מרפא למחלה זו כי אם הארה עליונה של דעת אלהים, בביורו ובעומק הגון.

הבעיה של ניטשה נובעת מהתפיסה המונוטאיסטית של האלוהים. מונוטאיזם זה השקפה שסבורה כי מצד אחד יש אלוהים ומנגד ישנו העולם. ואם כך, מובן שהעולם עשוי לקנא באלוהים; ההיררכיה הזו היא בלתי נסבלת. הפתרון הוא לומר ש'הכול אלוהים', היינו, פנתיאיזם. אם הכול אלוהים, אין לאדם צורך לקנא. השלמות האלוהית היא גם שלמותו, הוא חלק בלתי נפרד ממנה.

ואולם יש בפנתיאיזם רעות רבות. הוא משפיל את המושג האלוהי ומקטין אותו עד כדי הטבע, כפי שעשה שפינוזה. אם אלוהים הוא הטבע, אין אלוהים באמת. בסופו של דבר, בדלת האחורית, זה סוג של אתיאיזם. שפינוזה חשב שהאלוהים הם ה'. והנביאים אמרו שה' הוא האלוהים; הם השאירו את הטרנסצנדנטיות כדי לשחרר את אלוהים מכבלי הטבע, כדי שהחירות של ריבונו של עולם תישאר אבסולוטית.

בחסידות יש נטייה פנתיאיסטית. בלשון האקדמיה הנטייה הזו מכונה 'פאן-אתיאיזם', כלומר 'הכול בתוך האלוהות'. זו איננה הגדרה מדויקת של החסידות, אבל זה מונח קרוב.

וכיוון שכן, מי שהוא מעיז פנים לומר שהוא כופר בבירור הרי הוא רשע מוחלט שבצדק היה ראוי לדונו בכל הדינים המפורשים ואין כאן טענת ליבו אונסו כלל. ואם הייתה הכפירה שבדורנו בעלת אמת, הייתה תמיד טוענת טענת ספק, והיו מבררים לה בנקל ספקותיה.

כלומר הרב קוק אומר שאם כל הכופרים היו פונים אליו ושואלים את שאלותיהם, הוא היה עונה להם תשובה מספקת.

אבל היא משקרת בזדון וטוענת טענת ודאי בשעה שאפילו ליותר חלושים בדעת אי אפשר כלל שתבוא כי אם למידת ספק והרי היא עסוקה ברשע... על כן היא חייבת כל הדינים שבידי אדם ובידי שמים לפי הערך של המכשלה שהיא עושה...".

הלכה למעשה הרב קוק לא חשב שצריך להרוג אפיקורסים. הוא מדבר על הנושא מבחינה עקרונית, על מה שהיה ראוי לעשות במקרה שאדם טוען טענת ודאי ולא טענת ספק.

הכלל העולה: מהדיון במהות הכפירה יכולה האמונה לצאת רק נשכרת.

היה איש הלכה ענק, ולכן לכל הסוגיות הרוחניות הללו יש גם השלכה הלכתית מבחינתו.

מה דינו של האפיקורוס על פי ההלכה? הורגים אותו בגרמא. כך כתוב בשולחן ערוך. האם כך צריך להתנהג עם הכופרים של ימינו?

באגרת כ' מעיר הרב קוק הערה קטנה:

ולעניין דינא. דע שאף על פי שאיסור גמור וחולי רע הוא, אפילו מי שמסתפק ומהרהר על דברי האמונה השלמה, מכל מקום לא מצינו שדנו חז"ל דין אפיקורוס, כי אם על הכופר, דהיינו המחליט ההפך.

וההחלטה ההפוכה - לומר בוודאות את הדברים של הכופרים.

אי אפשר שתימצא כלל בישראל בין שום אדם שלא יהיה רשע גמור ומשקר במזיד. כי הרשעה היותר גדולה לא תוכל כי אם להטיל דופי של ספק לחלושי הדעות.

העמדה של האתאיסט היא קשה יותר, משום שהדבר המרבי שיוכל האתאיסט לבטא באופן אמיתי זה ספק.

בנושאי המאמרים האלו - ניתן לעיין בספר "דעה צלולה" הוצאת "אורים" contact.ourim@gmail.com טל' 050-555-6775

חדש! בהוצאת יד יצחק בן-צבי

יד יצחק בן-צבי

קבלת הראי"ה מאת יוסף אביב"י

הספר מבאר את קבלת הראי"ה בלשון בהירה וברורה, ופורש אותה לפני הציבור הרחב - הן לומדי קבלה הן אלה שעדיין לא באו בשעריה

לפרטים נוספים ולרכישה << 02-5398833 | bookstore@ybz.org.il
25% הנחה לרוכשים באמצעות האתר www.ybz.org.il | דמי משלוח 20₪

סולם של קנאים

יהודה עציון

ד' כנגד הרבים, בְּמַגִּיפָה העלולה לכלות את ישראל חלילה, וּשְׁקָנָאֲתוֹ היתה אפוא מעשה כפרה והצלה ממש, כְּכַתּוּב: "וְלֹא כָלִיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקָנָאֲתִי ... וַיִּכְפֹּר [פינחס] עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (במדבר פרק כה, יא)

בפרשת 'שמיני' רגילים אותם דרשנים 'להשמיץ' גם את נדב ואביהו אשר אכלה אותם אש ד' בקרבנותם אליו, על אשר עשו (בהתנדבות!) את אשר לא צוּ. ואכן הדחף של בני אהרון אשר נדחקו אל קרבת השכינה - נושאי אש תְּתָאָה אשר פגשה אש עילאה שְׁגָבְרָה ושרפה נְפִשׁוּתָם - הוא ללא ספק - דחף קודש, ממינה של הקנאות.

שוב נחלץ אנכי כנגד הדרשנים, באתגר בירור השאלה: האם קיים קשר נסתר בין נדב ואביהו שלא זכו (לכאורה) לברית שלום, לבין פנחס שזכה?

בדברים כמוסים משיב לנו ספר הזוהר (פרשת פנחס דף ר"ז, א) שאכן נתעברה רוחם של נדב ואביהו בפנחס - והנה הדברים בתרגום ובדילוגין:

"אמר לו [רבי שמעון לאלעזר בנו]: בני, רז עליון כאן... בשעה שקינא פנחס על ברית קודש... פרחח נשמתו ממנו, ושתי נשמות שהיו ערטילאיות בלא מקום קרבו בו, והתכללו כאחת, ושבה לו נשמתו כלילת רוח המתכללת בשתי רוחות, ומכווחן קיבל תוקף ... ועל כך נאמר 'זָכַר נָא מִי הוּא נְקִי אֲבָד' ... 'וְאִיפָה יִשְׁרִים נִכְחָדוּ' (איוב פרק ד, ז) - אלה בני אהרון שהוחזרו אל העולם [לתקן] מה שאבד בחייהם".

פינחס בן אלעזר - אב לקנאים - זכה וקיבל מפי הגבורה "אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם", ובתוך הדיבור האלקי אל משה אנו לומדים על יסודה של הקנאות בישראל.

דומה הקנאי לנביא. הנביא מביא את דבר ד' אל שומעיו, דבריו שלו הם דבר ד', כְּכַתּוּב ("נְבִיאִים אָקִים לָהֶם מְקַרְבֵּי אַחִיהֶם כְּמוֹךָ [=כמשה] וְנָתַתִּי דְבָרִי בְּפִיו" בדברים פרק יח, יח, או כדברי דוד "רוח ד' דָּבַר בִּי וּמְלָתוֹ עַל לְשׁוֹנִי" (שמואל ב פרק כג, ב) הקנאי, אף הוא נושא משא ישיר מאת ד' - כמו גופו - אך לא בדברי פיו אלא בנחת זרועו, אשר כביכול זרוע ד' היא המכה בְּמוֹכָה, כְּכַתּוּב בפרשתנו: "בְּקָנְאוֹ אֶת קָנְאֲתִי בְּתוֹכָם", משמע שהקנאות קנאת ד' היא, וידו של פנחס - הריהי פְּיָדָא אריכתא דיִלְיָה (ידו הארוכה) יתברך.

האמנם 'הלכה ואין מורין כן'!?

רגילים הדרשנים להזהיר את העם בפרשתנו לכל יהיו כפנחס, שהרי 'הלכה ואין מורין כן', ומשה ואהרון בעצמם עמדו ובכו ולא העז משה לעשות מעשה, ופנחס - איכשהו - כביכול "במזל" - עשה והצליח, אך 'לא כל הרוצה ליטול כתר-קנאות - ייטול'.

ודורש אני הקטן מן הדרשנים שיגלו גם את רום המעלה אשר אמרנו - שיד 'הקנאי הכשר' פְּיָד ד' היא - וגם ידגישו את אשר אומר הקב"ה בפירוש, שהאלטרנטיבה לקנאות פנחס כנגד היחיד, "בפינצטה", היתה מידת דין וקנאת

שכן, כי אמנם חזה הרב קוק את היסוד הדינמי יזום הגאולה - וגם אהד את נושאי וסייע בידם - "אבל הוא עצמו לא נקט את עמדת 'פינחס זה אליהו', ומנגד לרוח הנעורים הסוער, המתעורר בעוז ובגבורה' הוא נשאר לייצג רק את 'רוח הזקנה המסודר, המלא כובד ראש וזהירות'. ... [לכן], עם היותו חוזה את כל המהלך מתחילה עד הסוף, נשאר מרן הרב קוק זצ"ל בעיקר רק חוזה וצופה: הוא הוסיף פשוט לקיים את הוויית הציפיה הגלולית הישנה, כדי שתהא נכונה לתרום את חלקה למיזוג-השלמות, לכשיווצר אי-פעם בעתיד - אבל בינתיים, כל זמן שלא נוצר המיזוג הלזה, נשארה אפוא עמדת הרב קוק (להבנת בן-דב, י"פ) חסרת-שלמות, חלקית ופגומה, על-פי הנחותיו של הרב בעצמו".

תיקון הדבר - אומר לנו שב"ד - יהא רק בשילוב תורת הרב קוק, אשר יש בה גובה ועומק ורוחב ומעוף חיזיון בקודש, עם שירתו של אורי צבי גרינברג - אשר בה הוראת דרך לתנופת הגשמה ולהיחלצות לחתירה אל המלכות היעודה, בהקדשת חייהם של חולמים ולוחמים לקראתה, ולו גם במחיר חייהם.

"מה שעולה מן הזימון בין שירת אורי-צבי ואורות-הקודש של הרב אברהם-יצחק הכהן, הוא-הוא קנה-המידה להערכת האמת והשלמות בתורתם של שניהם כאחד", כותב שם שב"ד - והנה מוצב אפוא הסולם בשני עמודיו, וקוראים הקוראים: **הי, עלו עלו!**

מרן הרב קוק זצ"ל מביא זאת בפרקי 'מוסר הקודש' (אורות הקודש ג עמ' שס), ומוסר לנו שעם כל חסרונותיהם של נדב ואביהוא הריהם "חוזרים בהולדה שניה, בפינחס זה אליהו, המלא רוח ד' וקנאת הברית".

הווה אומר כי גם פנחס אינו אחרון בשרשרת... אליהו הגלעדי - קנאי חי שלא מת - הוא ממשיכו, וממשיך את תנופת האש של נדב ואביהוא. הוא מרפא את מזבח ד' ההרוס, עורך עליו פר לקרבן, אינו נותן אש אלא מים, ואין הוא נפגע כאשר אש עילאה אוכלת את העולה בזכותו (מלכים א פרק יח, לה) - כשם שאכלה על מזבח המשכן ביום חנוכתו בזכות נדב ואביהוא שנאכלו על ידה: "וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל עַל הַמִּזְבֵּחַ אֶת הָעֹלָה וְאֶת הַחֲלָבִים, וַיֵּרָא כָּל הָעָם וַיִּרְאוּ וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם" (ויקרא פרק ט, כד).

בְּקִטְעַ שְׁהוּבָא לְעִיל מִתּוּהָ הֵרַב קוֹק אֶת חֲזוֹן הַחִיבוּר בֵּין "רוּחַ הַנְּעוּרִים הַסּוֹעֵר" שֶׁל נִדָב וְאִבִּיהוּא, פִּנְחָס וְאֵלִיהוּ, לְבֵין "רוּחַ הַזְּקֵנָה הַמְּסוּדָר" שֶׁל מֹשֶׁה וְאֶהֱרֹן - כְּאִשֶּׁר שָׁנִי הַיְסוּדוֹת הַלְלוּ נְאֻגִידִים יַחַד לְהַחִישׁ יִשׁוּעָה וְלַהֲעֵשׂוֹת בְּסִיס לְמַלְכוּת בֶּן יִשְׂרָאֵל מִשִּׁיחַ ד'.

הראי"ה קוק, שבתו בן דב ואורי צבי גרינברג

הסופר-ההוגה שבתו בן דב - המעיד כי מרן הרב קוק הוא מורה דרכו בקודש - מעורר כאן ביקורת על עמדתו של הרב (דבר לגויים, כרך ב' של כתביו, עמ' 605 ואילך).

"...לפיכך, יתישב האדם בדעתו, וידע ערך עצמו,

ועניין מבוקשו במעלות שלימותו,

וירגיל עצמו להשכיל על כל דבר,

ולהיות נוטה אוזנו לשמוע תורה

ותהיה התורה חביבה עליו

כל דבר ודבר כחדשה..."

(מוסר אבין, פיתוח הכוחות באדם עמ' צ)

רחובות - "המושבה"

הרב יוחנן פריד

המושבה רחובות בשנותיה הראשונות

שמטרתה היתה הקמת יישוב יהודי שלא יהא רק תלוי בכספי הברון רוטשילד. ואכן, כמה שנים אחרי התיישבותם, והתבססותם קמעא, בשנת תרס"ד (1904), החלו איכרי המושבה לטעת כרמי ענבים (להפקת יין ביקבי ראשון לציון הסמוכה) וכן נטעו בשטחה כמה פרדסי הדורים אשר העניקו לה לימים את הכינוי 'עיר ההדרים'.

מנהל ה"מרכז התיעודי" אשר ב"בית הרב" הרב ארי שבט הי"ו מצא בין המסמכים השייכים לתקופה זו איגרת מעניינת ביותר, ואשר יש בה להאיר באור נוסף את קשריו המיוחדים של רבה של קהילת יפו דווקא למושבה רחובות.

באיגרת זו, שנכתבה כ-10 ימים טרם בואו של הרב (י"ח באייר), מבקשים פרנסי 'קהילת יפו' (ר' שמחה ניוואולסקי ר' שמעון רוקח, ר' זרח ברנט ר' בצלאל הכהן לאפין ור' פייוול האלצברג) סיוע כספי מראשי המושבה רחובות לצורך קבלת הפנים, וכן מבקשים הם סיוע באחזקתו הקבועה של הרב בהדגישם את השייכות של רחובות ליפו. להלן פסקה אחת כלשונה:

"זהנה כבודם יודעים עד כמה הרגיש הישוב בכלל וכל איש בעניניו בפרט מחסרון רב ביפו: כבודם יודעים עד כמה נחוץ ודרוש לכבוד עמנו ואה"ק [=ארץ הקודש] לתת להרב היושב בעיר החוף הראשית בא"י, בעיר המרכזית להמושבות שביהודה לתת לו כבוד והרחבת הדעת[ן כדין] שיודר בדירה נאה שיהיו בה כלים נאים וכו' וכו' למען יהיה סבור ומקובל בעיני רואיו התושבים

מיד עם בואו של מרן הרב לכהן בקודש בקהילת יפו (ביום כ"ח באייר תרס"ד!) הוא מנסח את כותרת 'נייר המכתבים' ואת חותמת הרבנות שלו, בניסוח מעט מפתיע, לא שגרתי ודייקני ביותר, וכך הכתיב הוא על עצמו:

"אברהם יצחק הכהן קוק עבד לעם קודש, על אדמת הקודש, חונה פה עיר הקודש יפו והמושבות".

המלים מדברות בעד עצמן, תוארו זה, העצמי והייחודי כמו יחסו לעמו - באו כאן לידי ביטויים באופן מובהק והם יתגלו בכל הליכותיו ובהנהגותיו במשך כל חייו ובתוכן כל עשייתו.

בשורות הבאות ניתן מעט (מן המרובה) את הדעת על התוספת המשמעותית בציונה של המילה 'המושבות'. אין ספק כי במילה אחת זו, ישנם כל רגשות אהבת הארץ ואהבת יישוב הארץ הבוקעות מתוך ליבו. קיימת כאן ההיענות לתחושה, להכרה ולאמונה כי עם ישראל חוזר עתה ושב לבנות ולהיבנות בארץ מולדתו. עידן חדש החל וכמיהות הנפש והגעועים לארץ הנושבת, כחזונם והבטחתם של הנביאים הופכים לדעתו נגד עינינו למציאות של ממש - ופדויי ד' ישובו ויבנו את 'הערים הנשמות'.

בקורות התקופה הזו, בצעדי הראשית של פעילותו הרבנית, נמצא מקום מיוחד למושבה רחובות.

רחובות הוקמה בימי העלייה הראשונה בשנת תר"ן (1890) על ידי קבוצת יהודים שפעלו בוורשה, באגודת אחים בשם "מנוחה ונחלה"

מיוחדות ישנן גם על ריחם 'המשכר' של הפרדסים.
בפתיחתה של איגרת (במנחם אב תרס"ד)
לתלמידו החביב ד"ר משה זיידל הוא כותב:

"דבריך היקרים, יקירי, שמחו את לבבי ובהיותי יושב
פה בנאות דשא במושבה רחובות אשר ביהודה, והנני
יושב ונגד עיני נשקפים הררי יהודה, וגאון ד' אשר
עטרנו פה בשנים קדמוניות עוד יעטרנו בחסדו לימים
הבאים..."

(רבנו הרב צבי יהודה זצ"ל רגיל היה לכנות את
תקופת חודשי הקיץ ברחובות בלשון 'הקייטנה'...)
וכמו כן כותב הוא דברים נשגבים גם על בואה
של העלייה מתימן, תוך שהוא מפליג בשבחה:

"הם [התימנים] אנשים מסתפקים במועט מאד, רובם
ככולם בני תורה... וכולם חרדים ויראי ד' מאד... ב"ה
אנשים בריאים, אוהבים את העבודה, מתפללים בכל
יום ג' פעמים בציבור... (אגרות הראיה א עמ' רפד)

אכן, ראויה פרשה זו של 'רחובות - והרב
זצ"ל' למחקר מקיף ומעמיק בשלל הנושאים,
בניתוח האירועים, וכן בתובנות ההלכתיות
והמחשבתיות שעלו ממנה. ועוד חזון למועד.

אפשר כי ראוי לסיים סקירה כללית זו בציטוט
של כמה שורות ממשפטים, המדברים בעד
עצמם: אשר נכתבו ב'תחילת חודש אלול
תרע"ן' אל "הועד הנכבד ברחובות":

"רגל ההזדמנות של נסיעתי מהמושבה הנכבדה
ואהובה בהפתעה, ופרידתי מאוהביי האמיתיים בלא
הכנה, הנני מוצא את עצמי לבקש בזה את סליחתם כי
לא עלתה על דעתי שיסתבכו לי פה העניינים כל כך, עד
אשר לא אוכל לשוב מקרוב אל המושבה... וכו'

**האורחים: כבודם יודעים עד כמה שייכת היא
הרבנות של יפו להמושבות, ועד כמה תוכל יפו
לשאת במשא ההוצאה הגדולה הזאת... ובכן
הננו מתבקשים לבקש מכבודם להיות לנו לעזרה
כספיים ממושבתם להוצאה הזאת..."**

אין בידינו נתונים על תוצאותיה של בקשה זו,
אך מכל מקום בידינו עדויות רבות בכתובים
וחלקן אף בעדויות שמיעה, אודות הקשרים
האינטנסיביים של מרן הרב זצ"ל באותן שנות
רבנותו ביפו עם המושבה "רחובות".

הקשר והזיקה- מעשית ורגשית

קשריו וזיקתו של הרב לחיי המושבה "רחובות",
לנעשה בה ולאווירתה באים לידי ביטוי
באגרותיו המכונסות בכרכי "אגרות הראיה".
בדיקה פשוטה יחסית מראה כי רק בשני כרכי
"האגרות" הפרושות עד שנת תרע"ח (1918)
נמצאות למעלה מ-30 איגרות, קצרות וארוכות,
והן עוסקות במגוון של נושאים ועניינים. ולהלן
דוגמאות מספר מהן:

מרן הרב זצ"ל, מעורב היה בסכסוכים אישיים
וציבוריים, הוא מגיב בקובלנא על גידולי 'בהמות
דקות' המפסידות את הנטיעות, הוא מחזק ונוזף
על חילולי שבת בבניה ציבורית, וכן דואב מלב
אוהב את קיומן של 'הכנות לתיאטר' (בפורים!)
בתקופה שאינה ראויה לדעתו עקב 'פרעות
דמים המתחוללים', הוא מברך את היוזמה
להקמת 'תלמוד תורה' ועוד ועוד

הרב מתאר בתיאורים מרגשים ומופלאים את
שלוות נפשו ואת הנאתו מן האויר והאווירה בעת
מנוחתו ושבתו בחדשי הקיץ ברחובות. מלים

"...האדם שחננו האל יתעלה בינת-לב,

להשכיל בענייני העבודה וטהרת הלב להתהלך לפניו יתברך,

לא ימצא קורת רוח כלל אם יעזוב התבוננותו לפי ערכו,

ואינו רשאי לעזוב - כי עם נתינת חלקו הראוי לחלק המעשי שבתורה..."

(מוסר אביך, יראת שמים ויראת חטא, עמ' טז)

בניין של ממש עוד בית ועוד בניין עוד גינה עוד שכונה. מגרש משחקים לילדים וכביש בית חרושת, ועוד שכונות ושכונות. כתיאור הנביא זכריה בכתוב **”פרזות תשב ירושלים מרוב האדם ובהמה שבתוכה”** (זכריה ב,ח) ועוד כדברי הנביא זכריה (שם) **”עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים ורחובות העיר ימלאו ילדים וילדות משחקים ברחובותיה”**.

בניין ירושלים זה הוא ערך לאומי. ועל כן ירושלים צריכה וחיבת להיבנות בצורה יפה ואסור לנו לקלקל את יופייה הטבעי.

אמרו חז"ל: **”תשעה קבין של יופי ירדו לעולם, תשעה נטלה ירושלים ואחד כל העולם כולו”** (מסכת קידושין דף מט,א) וכך אמר דוד המלך **”יפה נוף משוש כל הארץ”** (תהילים מט, י).

כאמור, ירושלים היא הלב של העם כולו וכשהלב הוא בריא הרי אז אנו בונים אותו וחיים אותו וכך אנחנו מפעילים אותו, והוא מזרים לנו דם בריא ורענן יותר והגוף יהיה מלא במרץ וחיים מלאים.

כך היא גם האומה כולה כאשר תימלא כוחות חיים כי אז היא תשוב לחיים בריאים והעם ישוב למלא אותנו ואת עוצמתנו ושוב לא יהיה כוח אשר יוכל לו. לא מהרסים מבפנים, ריקבון פנימי לא יכרסמוהו, ואפילו לא כוח חיצון ולא לחץ מבחוץ לא יעמדו כנגד האומה הזו.

האומה תשוב לחיות את החיים הבריאים בארצה ובמולדתה ובקיבוץ בניה לתוכה. החול יבנה את בנייני האומה וישכלל את מצבה הגופני ואת מועמדה החומרי, והקודש ייתן כיוון ודרך לחיי העם ויוסיף לו שאר רוח וירומם את העם כולו.

שני הכוחות האלו יפעלו יחדיו באהבה ובמאור פנים הדדי לרוממותו של העם ישראל, וירושלים הבנויה תיבנה כעיר שחוברה לה יחדיו (ככתוב בתהילים קכב)

כה שאל **רבי יהודה הלוי**: מתי אכן תיבנה ירושלים? וכך השיב: **”ירושלים אומנם תיבנה כשייכספו בני ישראל אליה בתכלית הכסף עד שיחוננו אבניה ועפרה”**.

ורבי שלמה אלקבץ פייט פיוטו על ירושלים, ובבתי הכנסת חוזרים עליו מידי ליל שבת בשבתו בקבלת השבת, וגם אנו אומרים עוד בתפילה:

מקדש מלך עיר מלוכה, קומי צאי מתוך ההפכה, רב לך שבת בעמק הבכא, והוא יחמול עליך חמלה.

התנערי מעפר קומי לבשי תפארתך עמי, על יד בן ישי בית הלחמי, קרבה אל נפשי גאולה.

התעוררי התעוררי, כי בא אורך קומי אורי, עורי עורי שיר דברי, וכבוד השם עליך ניגלה.

ועוד. עינינו הרואות, כי לא רק 'אנשים' (המכונים) דתיים' הם המגיעים לכותל!

האם באמת מצא מי מאתנו את הכותל כאשר עומד לכדו ביום, או בלילה? או גם באמצע הלילה? והרי ודאי שלא תהיה אף לא פעם אחת בה נראה את הכותל 'לכדו' ביום או בלילה או באמצע הלילה, אמת הדבר כי אף פעם לא עומד הוא 'לכדו', ללא באים מבקרים ומתפללים.

המוני הבאים הללו אינם באים רק בתאריך של יום כח אייר שהוא יום השחרור של הכותל ושל ירושלים, אלא גם בחגים כולם, וכמוכן ביום הכיפורים ובתפילת נעילה ועוד קודם לכן: בעשרת ימי תשובה צופים אנו במאות נוהרים אל הכותל, גם בתשעה באב שהוא יום חורבן בית המקדש באים רבים ומכל 'סוגי' היהודים. ועוד מצינו כמה וכמה יהודים הבאים לירושלים וכל מטרתם היא להיות ליד הכותל המערבי? וכמה יהודים באים לארץ ישראל כאשר כל מטרתם היא להיות בכותל המערבי?!

חייבים על כן אנו לומר כי זו היא העוצמה הבלתי רגילה, והוא הכוח שלא ישוער כלל שהוא הרבה יותר חזק מכל חטיבה צבאית, אוגדה או גייס. אלא הוא זה שמוליך אותנו וכוחן של אוגדות, וזהו הכוח המדרבן ומכוון גייסות ומחנות. כל אלו הם בבחינת פוטנציה לא רגילה בכלל, כוח - אשר יכול להוביל עם שלם כדי להתגבר על בעיותיו ולכטיו, והוא אשר יכול להוביל עם שלם לניצחון.

ג.

שהרי הקודש יש בגנזיו-אין סוף של חזק ועוצמה. ולכן ירושלים היא עיר הקודש שטמונה בחובה עוז ועוצמה בלתי מוגבלים כלל. **ירושלים של קודש היא איננה צורת כלל את החול**. וגם חול וקודש אינם יסודות המתנגדים זה לזה, אלא דווקא להיפך אלו הם שני יסודות המשלימים זה את זה: **ירושלים של קודש היא איננה סותרת את ירושלים של חול**, אלא היא מחייבת אותה. היא הרוצה במעשיותה של ירושלים, בבניין ובשגשוג הכלכלי והחומרי שלה. שהרי ירושלים היא עיר שחוברה לה יחדיו, היינו מחברת את ירושלים של מעלה עם ירושלים של מטה (עיין בתענית שם, ועפ"י דברי רש"י)

ירושלים איננה משהו ערטילאי מופשט ושמימי אלא ירושלים היא אותה עיר הבנויה על האדמה הזאת, אותן האבנים והעפר ואפילו כוללת גם את המגרשים הרחובות והבתים....

האדם היהודי המתפלל על ירושלים, במיוחד ובמודגש הוא מתפלל על בניינה ואפילו חמש-שש פעמים בכל יום.

כזה הוא גם המטבע המיוחד של הברכה לירושלים אשר בתפילה **”ובנה** אותה בקרוב במהרה בימינו בניין עולם”**.** ויש להדגיש 'בניין ירושלים' משמעו כפשוטו:

השקעה מינימלית תשואה מקסימלית

פרידל
HELLER POINT

החלו
העבודות
במתחם

ההזדמנות שלך!

'פרי נדל"ן' מזמינה אתכם לרכוש משרד במגדל העסקים המוביל והיוקרתי בישראל ולהיות חלק מההצלחה

החל מ- **129,000 ₪**

במרכז פארק המדע ברחובות, צמוד לתחנת הרכבת ולצירי התנועה המרכזיים, מוקם בימים אלו מגדל עסקים עם משרדים לרכישה בגדלים שונים החל מ-14 מ"ר, לצד חדרי ישיבות מרכזיים וטרקלין עסקים בכל קומה.

פרי נדל"ן
מקבוצת אדלר פרי

*5066
www.perinadlan.co.il

PERI BUSINESS
PLACE
השקעה חכמה

BEIT
HARAV
KOOK

בית
הרב
קוק

'בית הרב' | זאת לראי"ה (ע"ה)

רח' הרב קוק 9 ירושלים 9131002. טל' 02-623-2560

www.beit-harav.org.il

beitharavkook@gmail.com

משרד
התעשייה
והתעסוקה

אור
לציון

אורות אברהם
מוסיפים אור

רח' גולדה מאיר 7, קומה 1, בית עליאש. נס ציונה

טלפון 052-388-3322 077-333-3333

timor@eldadperi.co.il

יוצא לאור ע"י 'אורות אברהם' בשיתוף ישיבת ההסדר והגרעין התורני ראשון לציון ו'בית הרב' ירושלים ת"ו

עריכה: הרב יוחנן פריד | עימוד ועיצוב: סטודיו דראור